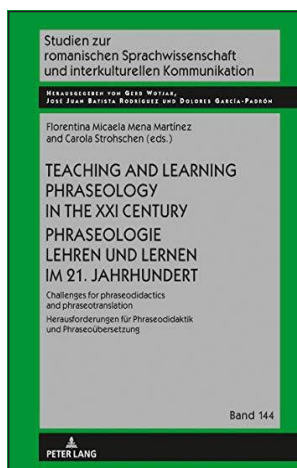

MENA MARTÍNEZ, Florentina Micaela e STROHSCHEN, Carola (eds.) (2020): *Teaching and Learning Phraseology in the XXI Century / Phraseologie Lehren und Lernen im 21. Jahrhundert Challenges for Phraseodidactics and Phraseotranslation Herausforderungen für Phraseodidaktik und Phraseoübersetzung*. Berlín: Peter Lang GmbH. 182 pp. ISSN 1436-1914.¹

A presente antoloxía forma parte da colección «Estudos da lingüística románica e comunicación intercultural», editada por Gerd Wotjak, José Juan Batista Rodríguez e Dolores García-Padrón, e céntrase en dous aspectos importantes da investigación fraseolóxica: a fraseodidáctica e a fraseotradución. A obra presenta unha estrutura clara e consta do prefacio das editoras e de sete capítulos en alemán e inglés, escritos por científicos recoñecidos de España, Grecia, Suecia, Dinamarca e Alemaña.

Florentina Micaela Mena Martínez e Carola Strohschen destacan na introdución o papel da lingüística cognitiva e da construción gramatical para o desenvolvemento da fraseoloxía en xeral e, particularmente, da fraseodidáctica e a fraseotradución. Ao mesmo tempo, sinalan a necesidade de poñerse ao día nestes dous ámbitos. Con isto, a antoloxía

trata de describir as innovacións na fraseodidáctica e fraseotradución, especialmente no contexto da lingüística cognitiva e da construción gramatical. Parte destas innovacións débense ao equipo de investigación PhraseoTic da Universidade de Murcia, xa que traballan no desenvolvemento de materiais e ferramentas didácticos para mellorar o manexo da fraseoloxía no ensino e na tradución. As editoras proporcionan tamén unha visión xeral das contribucións presentadas na antoloxía e explican os principios da súa disposición: dende as contribucións xerais e teóricas ata as contribucións prácticas con exemplos concretos sobre o seu uso.

O primeiro capítulo presenta un fundamento teórico para a antoloxía. Na contribución titulada «Sobre a teoría da fraseoloxía: cuestións fundamentais e aplicacións prácticas», Dmitrij Dobrovol'skij trata aspectos terminolóxicos da fraseoloxía, cuestións teóricas actuais sobre a investigación fraseolóxica, así como os desafíos da representación lexicográfica das unidades fraseolóxicas, e continúa coas súas consecuencias didácticas. O artigo comeza sinalando a inconsistencia conceptual e terminolóxica a través da definición e clasificación das unidades fraseolóxicas. A continuación, abórdanse os aspectos cognitivos da investigación idiomática: varios modelos para o almacenamento e procesamento idiomático, as relacións e os puntos de contacto entre a fraseoloxía e a construción gramatical. Na seguinte parte, descríbese unha selección de problemas de case-equivalencia e pseudoequivalencia semánticas entre frasemas de diferentes idiomas. A continuación, expóñense algunhas reflexións acerca da representación

¹ Tradución ao galego por Ana Lavandeira Abelaira.

lexicográfica das unidades fraseolóxicas, tanto nos dicionarios monolingües coma nos bilingües.

Dmitrij Dobrovól'skij tamén sinala os cambios na investigación fraseolóxica: grazas á accesibilidade a novos tipos de datos, estanse desenvolvendo novas formas de análise que, á vez, suscitan novos interrogantes. Isto fomenta o interese polas clases e tipos de termos «non tradicionais» máis comúns, que son máis ou menos constantes. Na súa opinión, unha teoría da fraseoloxía debe ser capaz de explicar a especificidade da semántica, da pragmática e da combinatoria de todo tipo de frasemas, así como as peculiaridades do seu comportamento discursivo. O autor destaca unha dispoñibilidade continua dos modismos para aplicacións lúdicas, especialmente para a activación simultánea da lectura literal e figurada. Desta maneira, o primeiro capítulo ofrece unha visión moi detallada dos traballos máis modernos nos campos da fraseoloxía e fraseografía, necesaria para comprender os adiantos máis avanzados neste campo de investigación.

No segundo capítulo, «Unha aproximación fraseotradutolóxica á tradución literaria», M.ª Isabel González-Rey aborda o problema da tradución da linguaxe idiomática. O punto central desta contribución é, a grandes trazos, que a tradución da linguaxe idiomática debe ter en conta máis aspectos que a mera tradución de diferentes tipos de unidades fraseolóxicas no texto. As diferenzas entre textos de distintos estilos e xéneros, ou escritos por diferentes autores, débense á proporción da idiomaticidade, que ao mesmo tempo debe considerarse como a interacción de diferentes elementos na composición do texto. A tradución literaria é a miúdo problemática, xa que as linguas teñen códigos lingüísticos e culturais diferentes. O artigo propón un algoritmo que permita alcanzar no texto final o mesmo nivel de idiomaticidade que no texto inicial, e que sirva de modelo no ensino para a tradución de unidades fraseolóxicas no texto literario. Ademais, débese ter en conta todo o texto para encontrar equivalentes e tomar decisións importantes nos casos de falta de equivalencia. No artigo, que se centra nos conceptos de fraseoloxización e idiomatización, a autora tamén distingue entre as correspondencias na fraseoloxía bilingüe e multilingüe e os equivalentes na fraseoloxía contrastiva. Esta contribución achega tamén unha valiosa inspección na historia da fraseotradución onde as explicacións se visualizan mediante varios esquemas.

O terceiro capítulo, «O ensino de modismos con fins tradutolóxicos: un glosario trilingüe baseado nun corpus aplicado á fraseodidáctica (ES/EN/DE)», de Gloria Corpas Pastor, Carlos Manuel Hidalgo Ternero e María Rosario Bautista Zambrana, tamén dedicado á tradución de frasemas, é, pola contra, moi práctico. Convértese nun glosario interactivo multilingüe baseado nun corpus (español, inglés e alemán) denominado Glossomatic, que se pode empregar na aula para futuros tradutores. Os somatismos en español, inglés e alemán reciben certo protagonismo. O glosario inclúe indicacións detalladas sobre as unidades fraseolóxicas en tres linguas: tipo de frase, complementos que o acompañan, rexistro e clasificación, así como comentarios sobre as diferenzas entre os frasemas das distintas linguas. Desta forma, non só se permite a busca de equivalentes fraseolóxicos que figuran tamén no dicionario tradicional, senón tamén dos trazos, de

tal forma que, incluso no caso de equivalencia cero ou de modificacións lingüísticas lúdicas de fraseoloxismos no texto orixinal, se poida encontrar unha solución para a tradución. Isto permite reflectir os aspectos pragmáticos, semánticos e discursivos do significado idiomático na tradución. Na última parte do capítulo enuméranse estratexias e pasos concretos para a utilización do glosario a través de exemplos. O artigo é útil tanto para a fraseodidáctica como para a tradución, e resulta convincente non só pola súa estrutura clara e a súa sólida base teórica, senón tamén polos exemplos concretos de uso.

Por moi optimista que pareza o terceiro capítulo, un vólvese escéptico despois da lectura do cuarto, xa que se chega á conclusión de que o uso de novos coñecementos fraseolóxicos na práctica didáctica é máis ben unha excepción. O cuarto capítulo, de Heinz-Helmut Lüger e titulado «Que pode ofrecer o Marco Común Europeo de Referencia á fraseodidáctica?», aborda os puntos débiles do Marco Común Europeo de Referencia. Trátanse de forma crítica os seguintes aspectos: a delimitación dos distintos tipos de frasemas; a diferenza entre competencias produtivas e receptivas; a asignación dos diferentes frasemas e tipos de frasemas ás competencias; e finalmente a consideración das cuestións culturais e dos coñecementos máis recentes da fraseodidáctica, especialmente no que se refire ao mínimo e ao óptimo fraseolóxico. Despois de analizar os descritores do Marco Común Europeo de Referencia, o autor chega á conclusión de que, aínda que as competencias lingüísticas dos distintos niveis se presentan de forma moi detallada no MCER e o documento complementase e actualízase constantemente, o MCER non se basea nun concepto fraseodidáctico consistente. A definición do obxecto, é dicir, a definición dos distintos tipos de frasemas, así como a súa priorización en vista da súa diferente relevancia comunicativa e as posibilidades de progresión de frasemas no ensino, seguen sen estar claras. Tras a lectura é evidente que o MCER como instrución normativa contén moi poucos fundamentos e sistemática e demasiadas preguntas abertas. De igual forma o autor considera algúns aspectos importantes, como a frecuencia dos distintos frasemas e as súas condicións de uso, as restricións morfosintácticas, as limitacións en relación coa integrabilidade textual e as múltiples posibilidades de uso lúdico lingüístico dos frasemas. Isto pon de manifesto a complexidade das cuestións fraseodidácticas.

O quinto capítulo, de Marios Chrissou, titúlase «Aspectos lingüísticos contrastivos da asignación de niveis para o ensino de alemán como lingua estranxeira: notas da práctica docente» e ten unha conexión lóxica co capítulo de Heinz-Helmut Lüger. O traballo propón que, á hora de preparar material didáctico sobre frasemas no ensino de linguas estranxeiras, se teña en conta a proximidade entre os frasemas estranxeiros e nativos, e que se vincule a dificultade do aprendizaxe co tipo de equivalencia interlingual. Preséntanse os resultados da revisión dunha asignación de niveis proposta anteriormente por Marios Chrissou, baseada no contraste de frasemas importantes na comunicación alemá dirixida a estudantes con grego como lingua materna na práctica da aula. Para determinar o nivel de dificultade dos frasemas, o autor investiga as estratexias de comprensión que empregan os alumnos (con alemán como lingua estranxeira) para decodificar os frasemas da lingua estranxeira con diferente proximidade á súa lingua

materna, e o seu rendemento no uso produtivo. A hipótese subxacente é que a dificultade de aprendizaxe dos frasemas está vinculada ao seu procesamento receptivo e produtivo e que isto se reflicte no rendemento do alumno. Da análise do rendemento mostrado no nivel receptivo e produtivo, deberían xurdir indicacións sobre a idoneidade da asignación de nivel dos frasemas didácticos. Cabe destacar que os alumnos non elaboran os frasemas como meras entradas de léxico, senón de forma activa no contexto de uso e aplicando métodos de traballo orientados ao corpus. O autor conclúe que, a pesar da limitada base de material e de mostra, a escala baseada no contraste lingüístico é plausible en xeral. Neste sentido, a adaptación do léxico fraseolóxico á lingua materna dos alumnos resolvería os problemas sinalados no capítulo catro e aos que tamén fai referencia Marios Chrissou, é dicir, a falta de priorización dos frasemas e a falta de descrición da progresión da aprendizaxe no Marco Común de Referencia Europeo. A determinación do nivel de dificultade dos frasemas orientada ao grupo meta é, polo tanto, unha tarefa fraseodidáctica importante.

O capítulo seis volve estar directamente relacionado coa contribución anterior, xa que tamén aborda os enfoques lingüísticos de corpus na fraseoloxía. No capítulo «Enfoques lingüísticos de corpus na fraseodidáctica para o alemán como lingua estranxeira», Erla Hallsteindóttir destaca que os corpus de texto teñen un gran potencial sen explotar para o ensino de idiomas como primeira e segunda lingua ou como lingua estranxeira. Empréganse de dúas maneiras: por un lado, como fonte para determinar os frasemas para un vocabulario básico na elaboración de materiais didácticos e, por outro lado, como axuda na implantación didáctica da fraseoloxía na aula, empregando corpus ou datos dos corpus como ferramentas de aprendizaxe. Nesta contribución, Hallsteindóttir utiliza exemplos concretos para ilustrar os retos que poden xurdir ao buscar frasemas nos corpus e cales son as solucións posibles e, así mesmo, ofrece un plan para varias unidades didácticas nas que os datos do corpus se utilizan como ferramenta para a investigación activa da 'lingua auténtica'. As tarefas correspondentes fórmulanse de acordo co enfoque funcional da tradución, de maneira que os frasemas aparecen nunha tarefa de tradución que se asemella a unha encomenda real do mundo laboral. A autora tamén destaca que as solucións teórico-metodolóxicas presentadas no artigo non están, pola súa propia natureza, vinculadas a unha lingua e poden transferirse a outras.

O sétimo capítulo está adicado aos novos avances no campo da fraseodidáctica e é especialmente actual no contexto da crecente dixitalización. En «Potencialidades dos libros de texto electrónicos para a fraseodidáctica da lingua materna», Wenke Mückel analiza diversas formas de integrar os materiais didácticos dixitais na aula. Así, sinálanse os retos de traballar con libros de idiomas nas clases de alemán como lingua materna, de maneira que se fai evidente a necesidade dunha reorientación didáctica cara a tipos de tarefas contextualizadas e interactivas para que, deste xeito, os libros de texto respondan ao crecente uso de medios de comunicación por parte da xeración actual de alumnos. Tamén se esbozan os fundamentos dun concepto fraseodidáctico para un libro de texto electrónico. Daquela, igual que os dous primeiros capítulos, o sétimo proporciona un marco teórico para futuros desenvolvementos no campo da fraseodidáctica e, ao mesmo tempo, complementa os enfoques prácticos presentados na antoloxía.

En xeral, este volume é unha obra lograda e cuxos contidos presentan unha estrutura lóxica. Está recomendada para todas aquelas persoas que tratan a fraseoloxía na investigación e na docencia, pois proporciona valiosos elementos de reflexión e contén unha serie de solucións construtivas para o ensino de linguas estranxeiras e da tradución que poden aplicarse a moitos idiomas. A antoloxía ofrece así unha visión exhaustiva dos retos da fraseodidáctica e da fraseotradución no século XXI e permite enxergar o futuro destes campos de investigación.

Irina S. Parina

Universidade Lingüística Estatal Dobroljubow de Nischni Novgorod

<https://orcid.org/0000-0003-3076-9403>

parinai@yandex.ru

